СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 58. Джерзи Ситі, Н. Дж., пятниця, 12. марта, 1926. VOL. XXXIV. No. 58. Jersey City, N. J., Friday, March 12, 1926. THREE CENTS

ПРОГИБІЦІЯ ПРИЧИНОЮ ГАЛАБУРДИ В КОНҐРЕСІ

ВАШИНГТОН, 10. марта. — Підчас нинішного пополудневого засідання сенату прийшло в палаті сенату нерез прогибіцію до поважних забурень. Сцена почалася з того, що сенатор Брус з Меріленду став відчитувати до протоколу сенату вислід голосовання, яке в справі прогибіції зарядили американські ґазети. З того голосовання малоби виходити, що більшість населення Злучених Держав стоїть за обмеженнем прогибіційного закона.

...очалася наперед сварка межи Брусом а його ...ом. Коли Ґлес втрутив у промову Бруса кілька слів ...цією, Брус сказав зїдливо, що сенатор Ґлес знає про шкідливість вина й пива, запившися ними в своїм життю вже нераз. На се Ґлес скочив, як опарений, та став викрикувати, що він у своїм життю ще ніколи не коштував ні пива ні вина. В сварку вмішалися зараз другі сенатори, і в палаті сенату настала справді пекольна сцена, яку лишень з трудом удалося вспокоїти.

Неменче завзята дебата велася в палаті послів, де вона забрала ціле пополудне, хоча посли не дискутували в той час ніякого позитивного внеску.

ЖІНКА ТАКИ БУДЕ МЕЙОРОМ МІСТА.

СІЕТЕЛ, Вашингтон, 10. марта. — Перші вістки про вибір женщини пані Берти Лендис на уряд мейора сього міста та про рівночасне знесення сього уряду потверджуються лишень щодо першої частини. Пані Лендес справді вибрана мейором, але конституція міста незмінена, бо плян переміни уряду міста на бизнесовий не дістав більшости голосів. Супроти сього пані Лендес буде справді першим діяльним мейором в Америці.

П. Лендес здавна займалася політичними й економічними справами. Вона покінчила Індіянський університет. Вона має 58 літ і кандидувала на програму, після якої жінки мають добиватися своїх прав дома й в політиці. По своїм виборі вона заповіла, що почне зараз чистити місто.

СМЕРТЬ „ФАСОЛЯНОГО КОРОЛЯ".

АЛБІОН, Ню Йорк, 10. марта. — Нині помер тут в 91. році життя Мартин Тилден, відомий широко в Америці під іменем „фасоляного короля". Ще в році 1874. закупив він при помочи біржевих операцій всю фасолю й біб Злучених Держав, а піднісши відтак ціни, заробив по 4 доляри на бушлі. Був він воєнним доставцем ще в часи горожанської війни.

ПРИЇЗД АНГЛІЙСЬКОЇ РОБІТНИЧОЇ ДЕЛЕҐАЦІЇ.

НЮ ЙОРК, 10. марта. — Сюди приїхала нині делеґація англійських фабричних робітників, яких вислала лондонська ґазета Дейлі Мейл на розслідження умов життя й праці американських робітників.

В делеґації є шість робітників, а саме: кравець, токар, машиніст, робітник зелізної фабрики, відливач та виробник матриц. Їм до помочи додано кількох кореспондентів згаданої ґазети.

За перший день свого побуту в Америці делеґація оглянула кілька фабрик та театрів. На запити американських ґазетярів делеґати говорили, що вони мають такий навал вражінь, що ніяк не можуть сказати своєї думки про свої перші вражіння з Америки.

ЗАПОВІДАЄ ВЕЛИКУ БУДУЧНІСТЬ ДЛЯ РАДІЯ.

НЮ ГЕЙВЕН, Конетикат, 10. марта. — Збори студентів Американського Інституту для Електричної Інжинерії займалися питанням будучности радія. Цікавий відчит до зібраних виголосив Орин Данлеп, радіовий редактор одної нюйорської ґазети.

Він говорив, що нині є в Америці в ужиттю 5 мілїонів радіових приладів. Коли взяти під увагу, що в Америці є коло 26 мілїонів родин, то знак, що ще можна продати радія 21 мілїонам родин. Се показує на торговельні можливости радія.

Дальше бесідник показував на можливости удосконалення приладу під найріжнійшими зглядами. На його думку, найбільшу славу заробить собі той, хто перший придумає спосіб пересилання та ловлення на віддаль сцен та видів.

НОВА АВАНТУРА КЛЕНА.

ЕТЕНС, Джорджія, 10. марта. — Герман Бигбі, який недавно приїхав сюди з Говнпет, де він лишив жінку, та зажив тут яко провідник лісових рубачів, став від якогось часу дістават листи з погрозами, підписані Ку-Клакс-Кленом, у яких автори казали перестати заглядати за чужими жінками. Нині в ночи до дому, в якому він мешкав, підїхала на конях громада людий, зоружених і одітих у білі покривала, в які одіваються члени Клена. Бигбі видно сподівався відвідин, і він зараз закрив вікна й двері та привитав нападаючих вистрілами з рушниці. Від його вистрілів погиб сейчас фармер Едемс, а аптикар Гарисон находиться в небезпечнім стані. Нападаючі, яких мало бути пів сотки, вистрілили відтак сальвою та вбили Бигбі на місци.

РОДИННА СВАРКА ПЕРЕД СУДОМ.

КЕМДЕН, Ню Джерзі, 9. марта. — Місцевий стейтовий суд розглядав позов пані Айди Смит, яка пізвала свого мужа в суд за те, що він не хотів давати її на хатні видатки 20 долярів у тиждень. Обжалований признався, що він не хотів жінці давати 20 долярів у тиждень, але подав на свое оправдання, що жінка трактувала його як „бордера", а „бордер" не повинен платити більше як 10 долярів у тиждень. Суддя відложив розправу на дальший речинець, а тимчасом сказав: „Вам обоїм потреба одного й того самого: троха більше здорового розуму".

ПРОРОЦТВО ЧИ ВИПАДОК?

На протязі одної днини найлекше стають славними ті, що одержують нежданно казкову суму гроша, завдяки щастю. Таким славним є покищо нині каліка Торрака, бідний селянин, якому тричі вдалось передбачити числа, що вийдуть на льотерії. Село, в якому він жив, виграло 8 мілїонів лірів. Торрака віщує иншим, але сам не грає. Він вірить, що його ясновидний дар щезне, коли він покористується ним для себе. Тому його земляки, бліжчі чи дальші, засипали його листами, дарунками, а найбільше обіцянками... процентів від суми, яку виграють, коли він скаже їм цифри. Є між цими його кореспондентами навіть банки та державні установи. Впливові громадяне обіцюють йому високі посади та досмертну пенсію. Математики та вчені займаються фактом відгадання потрійного терна, як феноменом. Чи це випадок чи надприродний дар. Специялісти вже рахували, що рахунок імовірности, на якому основується обчислення, є такий 1:15.000, себто 15,000 разів більше даних є проти того, що хтось може таку комбінацію чисел відгадати а тільки одна дана за можливістю. І вчені рішили просто: почекаємо на четверту, найважшу перевірку— Торрака заповів найближче льотерійне кватерно. Коли і це вдасться, тоді це вже не випадок, а чудодійна сила факіра! Вчені забувають, що до трьох разів удається всяка штука, а чудо не потрібує повторятись.

СКІЛЬКИ ПОСЛІВ МАЄ НІМЕЧЧИНА?

Обчисляють, що найбільше послів і міністрів має німецька держава, бо кожний край, що входить до неї, має власний уряд і власний парлямент. Наслідком того в Німеччині є аж 55 міністрів і 1.170 послів. З того в Прусії є 437 послів і 7 міністрів, у Баварії 129 послів і 8 міністрів, у Саксонії 96 п. і 7 м., у Вюртенберзі 80 п. і 4 м., у Бадені 72 п. і 4 м., у Гессені 70 п. і 4 м., в Ольденбурзі 42 п. і 4 м., у Тюрінгені 72 п. і 3 м., у Бравншвайгу 48 п. 4 м., в Мекленбургу-Шверіні 64 п. і 3 м., в Мекленбургу-Штреліц 35 п. і 3 м., у Вальдеку 15 п. і 1 м., у Ліппе-Детмольді 16 п. і 3 м.

ТКАЛЬНИЙ СТРАЙК МАЄ ПОШИРИТИСЯ.

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 10. марта. — Ткальний страйк місцевих робітників поширяється скоро на цілу околицю. Вчора до страйку прилучилося знова коло тисячки робітників з фабрики Лоді. Юнія робить заходи, щоби на страйк вийшли робітники з Петерсону.

Місцеві священики й проповідники роблять заходи до закінчення страйку. Вони злучилися в комітет, який жертвував свої услуги при посередництві. Страйкарі мають говорити зі сим комітетом завтра.

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ СПІВАК.

Із Вілксбери, Па., пишуть нам, що в тім місті сього понеділка (15. с. м.) між годиною 9-тою і 10-тою вечером буде співати до радіо (стація W B A X) наш земляк, п. Володимир Крайківський. Він орудує високим теноровим голосом і співати-ме згаданого вечера дві славнозвісні композиції Лисенка: „Гетьмани" і „Ой Дніпре". Фортепяновий супровід до тих пісень обняв прибувший до Вілксбери недавно з Будапешту піяніст др. Г. Гладек. Ті Українці, котрі мають радіові апарати, будуть певно цікаві послухати, як виявляється наш новий співак зі своєї пелеґої задачі.

В червні сього року п. Крайківський обі згадані висше пісні і кілька инших буде співати до рекордів компанії Віктора.

ЖІНОЧЕ ВБРАННЯ І БЮРОВА ПРАЦЯ.

Усім суворим директорам, завідуючим бюр і шефам, що мають у себе на службі жінки, які працюють поруч з мущинами, нехай стане на науку така свіжа американська історія: В товаристві „Едісон" у Бостоні працює 730 молодих дам. Усі вони одягалися дуже чепурно, коли приходили до бюра: — у лякеровані черевики, шовкові панчішки, хто в що міг. Одного з „шефів" дратувала така жива виставка жіночої конфекції. У порозумінні з головним директором вони видали „указ", що вбрання в бюрі повинно бути моральніше. А щоби жіноцтво не ломало собі голови, що значить це слово — вони приготовили для всіх дам чорний однострій, довгі халати, які треба вбирати підчас праці. Бюро нагадувало щось у роді шпитали: — велике похоронне підприємство. Зате директори ствердили місяць пізніше, що праця в бюрі зросла на 50 процент. Головно праця мущин, які не мали причин відриватись від неї надто часто очима. Флірт ослаб.

УНІВЕРСАЛ МАЗЕПИ.

Між архівними матеріялами Велико-Будищинського монастиря на Полтавщині найдено оригінальний рукопис універсалу Мазепи.

КОНҐРЕС УНІЯТІВ-СЛАВЯН.

Ґреко-католицькі круги поміж Хорватів та Українців у Югославії задумують скликати Конґрес Уніятів-Славян. Малиб на ньому бути присутні тільки уніяти-Славяне з тих країв, де унія є вже історичною: отже представники з Галичини, Буковини, Закарпатської України і Югославії. Пропонують, щоби конґрес відбувся вже в літі 1926 р. — найрадше в Загребі. Такі конґреси малиб немале значіння для цілої гр.-кат. церкви, бо в них бралиб участь представники великої більшости уніятів, майже виключно Українців. Тому принайменше перший конґрес повинен відбуватися на українській національній території. Поза грекокат. Українцями і горсткою гр.-кат. Хорватів є ще понад півтора мілїона гр.-кат. Румунів (у Семигороді) і кількадесять тисяч гр.-кат. Мадярів (колишних Українців тепер зовсім змадяризованих).

З ПРОСВІТНОГО РУХУ МІЖ УКРАЇНЦЯМИ В ЮГОСЛАВІЇ.

З „Руского Календаря за южно-славянских Русинох" на р. 1926 бачимо, що просвітний рух між нашими земляками в СХС. помітно зростає. Це відбилося корисно й на календарі, в якому взяло цим разом участь аж 30 авторів. Новиною, яку треба в цьому календарі повитати, є сім статтей, писаних літературною українською мовою для галицьких кольоністів у Слявонії і Босні (більшість матеріялу писана бачванським діялектом). Календар, як і орган „Руски Новини" виходить накладом Руск. Нар. Просв. Дружества, яке має тепер 937 членів, з того 84 почесних, себто таких, що зложили щонайменше 1000 динарів (20 ам. долярів). Найбільше почесних членів є в Руському Керестурі (46). Майно Дружества виносило в половині 1925 р. 190.269 динарів, а перед чотирма роками мало тільки 39.000 динарів. З того найкраще видно, що Р. Н. Просв. Дружество розвивається гарно.

НАЙМОЛОДША Й НАЙСТАРША ДЕБЮТАНТКА.

Наймолодшою дебютанткою на літературній арені була перед роком французька поетка Люція Дмон, що мала 12 літ. Вона видала том віршів і зробила собі ними деякий розголос. Иншого роду дебютантку видала еспанська література. Донна Леанда Фаярнес Вісконті опублікувала недавно свій перший літературний твір — великий роман — у 85 р. життя. Донна не тратить іще надії й обіцює свому видавцеві дві нові повісти, які викінче. Справді — муза любить часами жартувати...

ЧИСТКА ХАРКІВСЬКОЇ МІЛІЦІЇ.

На протязі цілих трьох місяців відбувалася перевірка особистого складу харківської міліції міської і окружного типу. На 1,114 міліціонерів звільнено зі служби аж 214.

НОВЕ БЕЗГОЛОВЄ В ЛІЗІ НАРОДІВ

ЖЕНЕВА, 10. марта. — Досі був клопіт в Лізі Народів лише з аґітацією Франції, щоби Польщу допущено до Ради Ліґи Народів разом з Німеччиною. Але сю аґітацію убила була одна заява Швеції, що вона голосувати-ме в Раді Ліґи Народів (де є тепер непостійним членом) лиш за допущенням туди одної Німеччини, а проти допущення контроїнебудь іншої держави.

Крім того домагання Франції о місце в Раді для Польщі ослабила Еспанія, яка видвигнула таке домагання для себе, а якій безперечно належиться першенство.

Тепер же счинилось нове безголове.

Знову Бразилія видвигнула своє домагання. Голова її делеґації, Мелло Франко, заявив, що коли Бразилія не одержить місця в Раді Ліґи Народів одночасно з Німеччиною, то буде голосувати проти допущення туди Німеччини (Бразилія таксамо як Швеція є тепер непостійним членом Ради Ліґи Народів).

Се ускладнило ситуацію знову і представники великих держав не знають, що почати і як се питанне розвязати. Покищо вижидають приїзду Бріяна, сподіючись, що він, котрий дав почин до безголовя, поможе тепер з нього вилізти.

Німецька делеґація лише спокійно приглядається спорам других держав і готова кождої хвилї покинути Ліґу Народів, якщо аліянти не додержать локарненської умови.

Найгірше, що колиб Німеччина покинула Ліґу Народів, то із-за невиконання локарненських приречень упала-б і ціла локарненська умова.

ЗА ДЕРЖАВНОЮ КОНТРОЛЕЮ КОПАЛЕНЬ УГЛЯ.

ЛОНДОН, 10. марта. — Урядова углева комісія радила кілька місяців над питанням углевої кризи в Англії і остаточно нині оголосила своє звідомлення, в якому заявляється за державною контролею копалень угля в Англії.

ФРАНЦУСЬКІ ДОВГИ.

ПАРИЖ, 10. марта. — Новий французький міністер скарбу Рауль Пере заявив, що одним з перших своїх завдань вважає потребу швидкої полагоди справи воєнного довгу Франції в Злучених Державах.

РОСІЯ І ЗОРУЖЕННЯ.

МОСКВА, 10. марта. — Голова „совнаркома" А. Риков заявив у Ленінграді, що совєтська влада схильна знищити свій увесь воєнний промисл, якщо і другі держави зроблять тесаме.

КАЙЗЕР ПОКИДАЄ ГОЛЯНДІЮ.

ЖЕНЕВА, 10. марта. — Бувший німецький престолонаслідник Фрідріх Вільгельм наняв велику віллю в Минусію біля Локарна в південній Швайцарії.

Там він буде, як кажуть, кілька місяців, а також приїде туди кайзер Вільгельм, котрому, як кажуть, надокучило вже жити в самотнині в Голяндії.

Кажуть теж, що кайзер хоче покинути Голяндію цілком і перенестись до Еспанії.

КОРОЛЬ В ГОСТЯХ У АМБАСАДОРА.

СОФІЯ, столиця Болгарії, 10. марта. — Болгарський король Борис був учера на вечері у американського амбасадора Чарлза С. Вилсона із сестрою Евдокією. Король розмовляв по французьки, а княжна Евдокія по англійськи.

Се небувалий випадок гостини короля у амбасадора.

БЕЗДОМНІ ДІТИ СТАЮТЬ ОПРИШКАМИ.

МОСКВА, 10. марта. — Сотки тисяч бездомних дітий по великих містах показались непоборимою силою.

Влада не тільки не вспіла їх розбити і привести до порядку, але ще зачали організуватися в „пролетарські професіональні союзи".

І так на Уралі в Шадринському районі діти зорганізували союз „карманщиків" (кишеневих злодіїв).

В Єкатеринбурзі бездомні діти зорганізували „союз молодих бандитів".

В місті Брянську бездомні діти потворили пятки „директорів", які мають „владу" над приділеними їм частями міста. Комісії пильнують, щоби бездомні діти „газдували" тільки у своїх частках.

В Москві є „обєднане братство молодих злодіїв", до якого приймають лише досвідних уже злодіїв, що визначились уже у злодійствах.

ЮГОСЛАВІЯ І ФРАНЦІЯ.

БІЛГОРОД, столиця Югославії, 9. марта. — Югославянський міністер скарбу Стоядинович, вертаючись із Злучених Держав, де полагодив справу воєнного довгу, вступив у Парижі до французького правительства і предложив йому, щоб таксамо погодитися з Югославією щодо довгу.

На се одержав відповідь, що Югославія богата і може в цілости сплачувати свій довг Франції. Ся відповідь озлобила не тільки Стоядиновича, але і других членів югославянського правительства з огляду, що Югославія від вибуху війни до нинішньої хвилі виконувала всі доручення Франції. Через те симпатії до Франції в Югославії остигають і вона шукає симпатій в Італії. Сим треба теж пояснити нові заходи Югославії для зближення з Італією.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕ ВИЇМКОВА, АЛЕ ХАРАКТЕРНА РУЇНА

Чеські ґазети росписалися послідними часами про так звану словацьку комуну в Росії. Доля сеї комуни може послужити показчиком для долі других комуністичних заходів, роблених большевицьким урядом Росії.

Появився в Словаччині якийсь Я. Ґржебачка, який себе представляв найчервонійшим комуністом і який справді взявся за діло зорґанізувати громаду словацьких комуністів для спільного життя після комуністичних засад. Жити після комуністичних засад у Чехословаччині комуністи чомусь не бачили можливости; мовляв, править буржуазний уряд, який не дає переводити в життя комуністичних засад. Треба було для сього вибратися в Росію, де уряд не буржуазний, а селянсько-пролетарський, де через се справдішний селянсько-пролетарський рай на землі. Сказано — зроблено. Писали до большевицького уряду в Москві і большевицький уряд одобрив плян: справді, для нього нема кращої пропаґанди комунізму, як мати громадку комуністичних кольоністів, які живуть і розживаються у комуністичнім царстві. Від такої кольонії пішлиб листи до знакомих, родин і незнакомих, про те велике добро, яке спіткало комунарів через благодати совітського уряду. Уряд бачив вартість такої течії для большевицької пропаґанди, і він пішов з усею силою на стрічу сьому рухови. Комуні обіцяно прекрасну землю. Справдішний чорнозем. Товстий, масний, на якому без гною хліб родиться, аж колос вгинається.

Сповнив пан товариш Ґржебачка свою обіцянку, зорґанізував 30 родин та виправився з ними в селянсько-пролетарський рай. Сповнили свою обіцянку большевицькі комісарі та вділили комуні землі шматок гарний. Дали їм цілий панський маеток у пів тисячки десятин землі. Земля товста, масна, на якій хліб без погною родиться. Сказано, українська земля. Бо з української землі, як відомо, московські большевики наділюють всякого заволоку. Наділом української землі, бачите, два воробці одним каменцем вбивається. Раз, комуну насаджується серед тих хахлів, запеклих індівідуалістів, заїлих ворогів комунарства. Друге, такою комуною забеш кинджал у спину того хахла, зробиш йому болячку на його національному тілі, а тим самим насолоду справиш свому московському націоналізмови, який розсівся під покришкою червоного інтернаціоналізму по всему комуністичному тілі.

Та для Москви й для пана Ґржебачки ся справа була відай другорядна. Комуністам ходило о те, щоби кольонія вдалася. Сьої вдачі їм дуже хотілося. Не лишень з чисто самолюбних причин, щоби зажити в гарній хаті, поживитися доброю стравою, одягнутися гарною одежиною, набити кабзу дзенькачами. Треба сього було ще й для ідеальних причин. Сього вимагала справа комунізму. Так принайменче говорили большевицькі пискачі, витаючи Словаків на українській землі та віддаючи їм прадідну українську землю. Мовляли, живіть, панове товариші, на українській землі розживайте собі добра, а нам, комуністам, слави на весь світ.

Стали словацькі гості ґаздувати на українській землі. Кілька тижнів жили чеськими грішми, привезеними з буржуазної неволі в Чехословаччині. Жили відтак кілька тижнів комуністичними надіями. Але з часом не стало ні гроша ні комуністичних надій. Бралися до роботи, спілкою, комуною, всі разом, під команду своїх командирів, все на спільний тягар і на спільний зиск. Та зисків чомусь не було. Лишень спільних клопотів не бракувало. Одна українська земля дописала. Решта все чомусь не виходило, як обіцяно. Комуністична господарка чомусь не йшла. Золота згода, яка всіх лучила в одну комуністичну громаду, як довго ще були гроші, скінчилася, як скінчилися чеські корони. Стали нарікати наперед на большевицький уряд: на те, що не дав інвентаря, що не було худоби, що будинки затікали від дощу. Стали нарікати одні на других. Післали провідника до большевиків по допомогу, а коли уряд розвів руками, що він не може тут нічого вдіяти, кольоністи вилаяли провідника комісарським наймитом, обманцем, людопродавцем, який завів їх у неволю, на проклятую землю українську. Словом, негарна історія почалася.

Поминувши сі сварки, скажемо, чим вони скінчилися. Конець-кінців комуністичні кольоністи вислали своїх представників до представника чесько-словацького буржуазного уряду в Росії та стали проситися в буржуїв, чи уряд не бувби ласкав та поміг їм дістатися назад до буржуазного пекла, на рідну Словаччину. Завдяки допомозі чесько-словацької місії в Москві остаточно кольоністи й вернулися. Як оповідали вони в своїх розмовах при вїзді до рідного краю, виїзджаючи заперечували в собі словацький патріотизм, вернули свідомими словацькими патріотами. Їхали комуністами, вертають, переконавшися, що всякі говорення про большевицький рай се чиста брехня. Жалують гроша, але не жалують добутого досвіду.

УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО ПІД ПОЛЬЩЕЮ

Положення українського народу на землях при Польщі на полі шкільництва зовсім незавидне і ніяк не можна його порівняти з минулими роками. Для вирішення якости народних шкіл щодо викладової мови переведено вправді в весною 1925. р. плебісцит, в якому весь український народ узяв активну участь за українською школою. Та міністер освіти Ґрабскі, шкільні інспектори, польське вчительство, ба навіть весь кресовий адміністраційний апарат, не зважаючи навіть на постанови окремо для ції справи виданого шкільного закону, повели акцію так, що майже всі українські державні школи або перемінено на чисто польські, або на утраквістичні (себто польсько-rusińskie школи). У цих школах вже в першому році вчитиметься українська дитина виключно по польськи, а врешті кляс лише 2—3 години по rusińsku, а 20—25 годин тижнево по польськи. І нічого не помагає, що українські посли вносять у цій справі тисячі інтерпеляцій в польському соймі і сенаті, які на ділі мають тільки більш демонстраційне значіння.

Коли візьмемо на увагу, що по всіх народних школах наука триватиме від 7—14 р. життя, а опісля ще 4 роки триватиме наука доповняюча, то кожна українська дитина буде під впливом польської школи, зглядно польського вчительства від 7—18 року життя, себто 11 років. Як зважимо, що велику часть українських учителів перенесено в останніх роках на захід, а на наші землі наслано польських учителів; як зважиться, що навіть державні вчителі-Українці не можуть у державних школах виховувати краще, бо вони залежні виключно від держави і мусять виховувати українських дітей на добрих громадян держави — тоді цілий цей шкільний полонізаторський похід на українські землі набирає ще більш грізного значіння.

Якими вийдуть наші діти по 11 літах з тих польських шкіл з-під опіки польського вчительства? Калiками на душі, байдужі до всего, що своє і рідне. Бо чейже польське вчительство, що прийшло на наші землі з глибокої Польщі, яке не знає ні душі нашого народа, ні його звичаїв, ні його мови — не зможе (і це лежить в його інтересі) защіпити в діточі серця любови до рідної мови й землі, традиції, звичаю, словом прикмет, які вказували би на найвищу мету народу: правити собою самостійно.

Не зробить цього вчительство виховане на лектурі таких Сенкевичів, які голосять, що лише „ogniem i mieczem" можна защіпити благородну західну польську культуру в українському народі. Не зробить цього школа, яка зі шкільних підручників вичеркує невинну поезію Воробкевича: „Мово рідна, слово рідне, хто вас забуває — той у грудях не серденько, але камінь має".

Одинайцять років будуть товчи нашим дітям фалшовану польську історію, польську культуру, ріжні любельські унії, польські конституції, але ані словечка про минувшину і теперішність українського народа. Вплив такого шкільного виховання — на жаль — вже помітний до певної міри по містечках, містах, а головно у Львові, де не одиниці, а десятки й сотки змінюють обряд, вирікаються своєї рідної мови і йдуть у ряди наших ворогів.

Супроти такого стану український народ, деб він не жив, не може бути байдужним. Що правда, на разі нема вигляду, що відношення направиться, але й ждати це можна. Навіть державні нації поширюють своє шкільництво приватними засобами, тим більше це обовязком такої нації, як українська.

І як мізерні висліди праці в сьому напрямі виказує український народ! 28 народних шкіл у Галичині, 1 на Волині, 12 захоронок, 9 фахово-промислових та кільканяйцять середних — от і все супроти 200 приватних польських народних шкіл Товажиства Школи Людовей.

Тому 300 років польська школа не була для нас така страшна, бо селянство не мало до неї доступу. А всеж таки — які страшні наслідки для українського народу полишила між инщим і школа. Вся українська шляхта й інтеліґенція спольщилася, спольщилися й українські міста й місточка, між якими на першому місці стоїть Львів, який одначе в роках 1918—1919 кровю зазначив своє відродження.

І як що ми не доложимо всіх зусиль і не збудуємо власного українського п р и в а т н о г о шкільництва, яке відповідалоби потребі народу, тоді нас, які живемо при Польщі, жде ця сама доля, що стрінула колишні українські міста.

Українські приватні школи мусять стати завязком того українського шкільництва, яке чейже скорше чи пізніще мусить настати. В українській приватній школі Українець-учитель, залежний від українського громадянства, мусить виховувати українську дитину на доброго ґромадянина власного народу.

Отсю то велитенську роботу взяло на свої плечі УПТ-во. Та не тільки в цьому його значіння. Щоби добути фондів, щоби спопуляризувати думку про потребу, про вагу рідного шкільництва для народу, воно мусить виховувати масу (інтеліґента і простолюдина), а висліди тої праці вже й помітні. Навіть шкільний плебісцит, про який ми згадували, мав величезне орґанізаційне значіння. По великих невдачах народ дрімав. Давався хиба зрушити виглядами на матеріяльні користи. Між тим УПТ-во побудило народ до масової акції в так чисто безкорисній, чисто ідейній справі, як справа рідного шкільництва. І хоча ми при теперішньому режимі були певні висліду плебісциту, то не тільки спонукали народ виказати перед світом його живучість, зрілість, але поклали підвалини під орґанізованість, що й використали й дальше використовують політичні, економічні і другі культурні установи. Одначе кошти тої великої праці довелося понести виключно самому УПТ-ву з ущербком для українських приватних шкіл.

Фонди на вдержання приватного шкільництва УПТ-ва походять виключно з жертвенности. Щоби поставити Рідну Школу на тверду економічну підставу, на це нема гроший, бо всі приходи йдуть зараз на біжучі видатки (удержання 450 учителів та адміністраційного апарату). Тому то УПТ-во покищо і на дальше засуджене опиратися на жертвенности українського громадянства.

Вже кілька разів ми зверталися до важніщих українських установ в Америці з проханням о допомогу Рідній Школі — та на жаль одержували такі відповіди: „Ми свідомі важкого положення, в якому находиться Рідна Школа. Але ми безсильні, бо жертви устали, а ті, що приходять, призначені виключно на голодних".

Одначе після тогорічного врожаю голодова кріза вже проминула, а кріза наших важних установ а Головно Рідної Школи протягається й на дальше. — Тому ми звернулися до обох Комітетів Допомоги Голодному Селу в краю, щоби відповідними заявами чи то в пресі чи письменно вияснили головно нашим Землякам в Америці, що голодова кріза після жнив вже минула, та всякі жертви слід би спрямувати на инші трівкі підприємства, з яких першою мусить бути Рідна Школа. Клич „допомога голодному селу" був на часі на переднівку в травні, червні і липні 1925., коли те село ізза минулорічного неврожаю голодувало, по селах пухли з голоду, їли хліб „чорніщий чорної землі" зі замерзлих бульб, викопаних на весні. В той час ще не було відповідної помочі, бо тоді що йно почали завязуватися Комітети для збірок на ту ціль.

В Америці клич „допомога голодному селу" найшов відповідний розголос ще пізнійше, бо що йно в літі, а зібрані жертви приходили вже після жнив, значить після перебуття переднівку та голодової крізи. Та ці збірки на „Голодне Село" (як читаємо в американських часописях) переводиться ще й тепер. Розуміється, що це впливає дуже некорисно на жертвенність для Рідної Школи.

Та треба підчеркнути, що вбогість української маси, це не наслідок елементарного голоду, недороду чи що. Це прямо економічна руїна, яка опанувала Польщу в наслідок лихої політичної і фінансової господарки. Що голодової катастрофи нема, доказом цього низькі ціни на збіже та инші харчові продукти тоді, як ціни на фабричні вироби піднеслися значно в гору. Через ці низькі ціни харчевих сільських продуктів терпить розуміється дуже наше село. Але щоби піднести добробут села, на це не вистарчить ніяка дотеперішна акція, бо селянству недостає землі, отже варстату праці, а цих 50.000 долярів, які одержали оба Комітети для розділу селянам, в нічім не змінять положення карловатих і малоземельних господарств, яких нараховується на Західній Україні близько міліона (99.000).

Цікаво ще, як реаґує саме українське громадянство, а головно галицьке село на потреби Рідної Школи!

Безперечно, що свідомість росте, а зі зростом польського нахабства на українську школу, росте й свідомість конечности вдержати свої приватні школи. Найкращим доказом на це — цифри: коли в р. 1924—25 жертвенність на приватне шкільництво майже подвоїлася в порівнанні з жертвенністю попередного року, то т. зв. „коляда" принесла з краю 30.160 зол. для Централі. Цього року „коляда" ще не покінчена дає по сьогодня (10. II. 1926.) 44.280 зол. І все це величезна жертва з краю, коли зважиться болючу недостачу готівки. А трапляються приклади прямо зворушаючі. От, село Довгополе, одна з найкрайнійших убогих гірських громад складає 200 зол., Русів коло Снятина 200 зол., Підбірці під Львовом 126 зол., Славсько (скільський) 110 зол. і багато инших. Одначе цей збільшений одноразовий прихід дає УПТ-ву тільки можність збутися частинно найбільш пекучих довгів, а будуччина... знова непевна і порожна.

Так би й американській еміґрації не слід забувати на ці потреби УПТ-ва й вести жертвенність на старокареву Рідну Школу орґанізовано та постійно. Особливо в теперішний час, коли польська валюта впала, поміч американських Братів має велике значіння.

Нашим обовязком представити всім нашим громадянам цілу грозу теперішного стану шкільного. Ми свідомі цего, що як кожний Українець буде належито поінформований про потребу і значіння Рідної Школи для нашого народа, тоді радо відложить частину свого заробітку на таку важну ціль. А освідомленням широких мас що до ваги шкільної справи повинні власне занятися всі наші Товариства та часописі. І ми всі, що віримо в будучність і живучу силу нашого народа, — мусимо усвідомити кожного Українця, що лише український учитель може виховувати дітвору в українському дусі і що лише в українській рідній школі виховається здорова українська душа нашого будучого покоління.

Тому клич „у Рідній Школі будучність нашого народа" хай буде вічно живим і лунає заєдно між нашими Земляками в Америці і хай наші Земляки роблять подібно як н. пр. Жиди та жидівські американські Т-ва, які посилають на жидівське приватне шкільництво в Галичині міліонові жертви.

Памятаючи на Рідну Школу, памятаємо на будучність народа.

Головна Управа Українського Педагогічного Товариства:

Бр. Янів вр. голова.

А. Гаврилко, секретар.

Ласкаві жертви просимо слати на адресу:

Ukrainske Pedagogiczne Towarystwo

Lwiw, — Rynok 10/II.
Galicia, Poland, Europe.

ДО ВП. ВІДДІЛОВИХ СЕКРЕТАРІВ У. Н. СОЮЗА.

Нові статути У. Н. Союза з всіми додатками з послідної конвенції і новими родами обезпечення повнолітних і діточих вже вироблені і зложені до друку. Будуть видруковані сего місяця а на слідуючий розіслані після замовлень до відділів. Проситься отже Вп. Секретарів до кінця сего місяця замовлення надіслати. Ті замовлення не можуть бути як дописка до якої будь урядової переписки але осібні з поданнем точного числа примірників конче потрібних з підписом всіх урядників. На замовленню не треба забути подати число відділу і точну адресу секретаря. Всі Вп. Секретарі, котрі вже попередно за статутами упоминалися, зволять своє бажанне повторити в формі висше описаного формального замовлення.

І. Каштанюк, гол. рек. секр.

ЗВІТ ФІНАНСОВИЙ

Т-ВА „УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ" В НЮ ЙОРКУ, Н. Й.

від серпня 1923 р. до липня 1925 щоку.

[redacted]

ЗАГАЛЬНИЙ ФОНД „ОПІКУНІВ".

ПРИХОДИ: / РОЗХОДИ: Заслано на адресу:

Місять:	Дол.	Прага. (через ЦЕСУС)	Відень.	Берлін,	Данціг.	Львів.	Разом
Серпень	420.00	420.00					420.00
Падолист	255.00	215.00	40.00				255.00
Грудень	340.00	245.00	25.00	70.00			340.00
Січень	329.00	234.00	65.00	30.00			329.00
Лютий	433.50		175.00	130.00	‡15.00	113.50	433.50
Март	628.50	*10.00	273.00	100.00	34.00	196.50	628.50
Цвітень	706.25	8.00	225.00	80.00	85.00	342.25	706.25
Май	217.00	29.00	75.00	25.00	13.00	75.00	217.00
Липень	114.00	5.00	40.00	5.00	10.00	54.00	114.00
Вересень	136.00		50.00	5.00	25.00	56.00	136.00
Падолист	337.00		105.00	20.00	20.00	192.00	337.00
Грудень	177.00		55.00	50.00	20.00	52.00	177.00
Січень	437.50	*30.00	195.00	20.00	45.00	147.50	437.50
Март	155.00		50.00	25.00		80.00	155.00
Липень	40.00		40.00				40.00
Разом	4725.75	1166.00	1413.00	560.00	218.00	1308.75	4725.75

*) До Бремен. — ‡) До Загребу.

Заслано разом на адресу ЦЕСУС-а	$1.166.00	
Заслано на адресу Т-ва Освіти у Відни	1.413.00	
Заслано на адресу Т-ва Укр. Студентів в Данціґу	218.00	
Заслано на адресу Укр. Студентської Ради у Львові	1.308.75	
Заслано до Загребу $30.00, до Бремен $30.00	60.00	$4.725.75

ЗАГАЛЬНИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ ФОНД:

Зібрано разом до липня		$503.16
Відіслано до Відня	$ 87.35	
Відіслано до Берліна	80.00	
Відіслано до Данціґу	52.00	
Відіслано до Львова	272.90	
Видано на квіти для збірки	10.91	$503.16

ВЕЛИКОДНИЙ ДАР УКРАЇНСЬКОМУ СТУДЕНТСТВУ.

Зібрано в 1923 році $167.00, в 1924 році $108.92, з попереднього року остало $17.94 — разом $275.92
Заслано до Львова в 1923 році $150.00, в 1924 році $126 — разом $276.00

ФОНД УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

Зібрано разом $75.23
Відіслано до Львова $68.23, призначено студентові у Л. $7.00.... $75.23

ФОНД СТУДЕНТСЬКОГО ДОМУ У ЛЬВОВІ.

Зібрано $25.26. — відослано до Львова $25.26

ФОНД ПРОДАЖІ БРОШУР.

Зібрано $23.00. — Відіслано до Львова $23.00

ФОНД ПРОДАЖІ ОБРАЗІВ (Дар о. др. Ковальського).

Розіслано образів до продажі 2415 штук, за що одержано до тепер $1029.85. Кошта опаковання і посилки $142.44. — Відіслано до Львова на Укр. Студентський Дім $887.41

КАСА Т-ВА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В НЮ ЙОРКУ.

ПРИХОДИ:		РОЗХОДИ:	
Членські вкладки	$226.50	Оплата за брошури	$ 26.00
Доходи з представлень	736.10	Студентам в Данціґу	40.00
З товариських забав	195.97	Висилка гроший до Европи	124.15
Пожички від членів	65.02	Великодний дар студентам	72.50
Готівка у касієра	28.91	Видатки адміністраційні	317.85
		Марки і оголошення	218.00
Разом	$1252.50	Рент домівки товариства	520.00
		Разом	$1317.50

Недобір в касі Т-ва Української Молоді в Ню Йорку $65.02, це пожичка-довг, чи може дар від членів Товариства, які не жадають звернення сих гроший.

Тут ми старалися зложити можливий як найдокладнійший фінансовий звіт з праці Товариства „Української Молоді" в Ню Йороку від серпня 1923 до липня 1925 року.

Поодиноких чисел жертв й імен сотки наших прихильників, жертводавців і опікунів помочі українському студентству не можливо тут подавати, бо жадна редакція не моглаб жертвувати стільки кошту і місця у своїй часописі.

За кожду жертву післану на адресу Т-ва Української Молоді в Ню Йорку ми подавали щомісячні справоздання в українських часописях, а також засилали власноручні листи-подяки від прибраних судентів. Діставав її майже кождий жертводавець; лишень кількох львівських студентів на наші кількаразові жадання й упімнення оправдалися, що задля частих ревізій і конфіскат документів і звітів польською поліцією, задля частих змін аплікантів, задля частих і наглих підмог студентам у польських бриґідках за борбу істновання українського тайного університету, задля підмог і платні професорам і інших видатків удержання університету, вони не могли нам заслати докладних і отвертих звітів і власноручних посвідок. І длятого ми, як й жертводавці, мусимо їх тут оправдати. Т-во Української Молоді упевнює усіх жертводавців цею дорогою, що кожен цент, присланий на адресу товариства, був засланий на призначену ціль. Усі чеки банкові ми переховуємо і кожному жертводавцеви на жадання можемо заслати до перегляду.

Як з повищого звіту бачимо, Т-во Української Молоді в Ню Йорку заслало від серпня 1923. до липня 1925. року поверх шість тисяч долярів. Це не є жертви усьої української суспільности в Америці, а жертви тих немногих товариств і одиниць, котрих імена бачимо усе на першім місці у списі жертв на всілякі цілі й народній праці, як Укр. Громада в Мінеаполіс, укр. парохії в Бруклині, Байоні, Геркімер, Пітсбурґ, Карнеґі, Т-ва Сокіл з Клівленд, Вільні Козаки в Рочестер і Ню Йорк, Зоря, Подільська Січ, Ліґа Горожан Ню Йорк, Клюб Горожан, громадяни: В. Н. Клеман, Г. Пипюк, Клим, Алентавн, о. Пристай, п. Шведа, Бр. св Петра і Павла в Карнеґі, о. М. Олексів Шамокін, Яків Миськів Санквоіт, Гринішак Елізабет, Агафія Бундзяк, Зборівська, Ясновський, Степанек, Гаврис, о. Лотович і сотки других, котрі ніколи не відмовляються від народнього обовязку.

Тут ми в імени студентської молоді в Европі складаємо Вам Поважані та Хвальні Товариства, Прихильники і Жертводавці, щиру подяку і глубоку пошану за Ваші довгі та щирі підмоги. При помочі Ваших жертв помогли Ви удержанню тайного українського університету у Львові, Ви закупили місце на будову Української Студентської Хати у Львові за два тисячі долярів, Ви удержували богате число студентської молоді і за Ваші щирі та довгі підмоги більш як 43 бідних студентів укінчило університет, а одержавши докторат вернулися у рідний край, щоб дальше з народом працювати для спільного добра Вільної України.

Мусимо тут згадати також, що о. др. Ковальський жертвував в користь підмоги українській молоді около четири тисячі образів до розпродажі під тою умовою, що третю часть мається йому звернути за кошта видання. Товариство розіслало до тепер два тисячі образів, за що одержало $1029.85, котру суму товариство заслало до Львова на закупно площі під студентську хату у Львові. Решта образів лежить в товаристві запаковані, готові до висилки.

Цею дорогою просимо усіх продавців заслати усі гроші з розпродажі на адресу ОБЄДНАННЯ у Філаделфії. Часть сих гроший віддасться жертводавцеви, а решту відошлеться на призначену ціль.

В кінці й цею дорогою кличемо усю українську молодь міста Ню Йорку як також новоприбувших з Европи студентів на загальні збори для відновлення життя і праці Т-ва Української Молоді в Ню Йорку, які на желання бувших членів ми пропонуємо на неділю, 14. марта, на годину сему вечером, в домівці Т-ва при 30 Іст Семій вулиці в Ню Йорку.

Ню Йорк, Марець 1926.

Омелян Коцко, предсідатель; **Ольга Кулик,** касієрка; **Ольга Кирчів і Евген Ляхович,** члени.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 170, повідомляє своїх членів, що збори місячні відбудуться 12-го марта с. р. в пятницю вечером о год. 7.30, в гали Укр. Народного Дому, 72 Моріс Стр. Проситься всіх членів щоби були присутними, бо є важні справи. Також є обовязком кождого члена привести нових кандидатів до Товариства і до Союза. Хто приведе нового члена отримає надгороду. — Г. Павлик, секр. фін.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, повідомляє своїх членів, що місячний мітинг відбудесь в суботу, дня 13. марта о год. 7.30 вечером, в Народнім Домі на долі міста, 72 Моріс Стр. Проситься членів явитись на час. Також проситься довгуючих членів, щоби вирівнали свої залеглости, бо впротивнім разі будуть суспендовані з Брацтва і Союза. — Й. Крайник, предс.; В. Глива, кас.; С. Кусень, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Тов. Січові Стрільці, від. 44, повідомляє, що звичайний мітинг відбудесь о 2-ій годині попол. в неділю, дня 14. марта, в гали при Гр. Православній Церкві на Newport Ave. Проситься всіх членів явитись на се ймітінґ, бо є дуже важні справи до полагодження. — Андрій Чепеляк, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Володимира, від. 65, повідомляє, що чвертьрічний мітинг відбудесь о 1-ій годині попол., в неділю, 14. марта, в гали шкільній при Савт ул. Буде справоздання контрольної комісії за три місяці та инші важні справи. Неявившийся член або урядник заплатить кару після статута. — М. Бялецький, предс.; В. Левчик, секр.

ДОПИСІ.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Тов. Вільні Козаки від. 116 У. Н. С. ухвалило з товариської каси $5.00 для хорого п. Петрівського. Кромі сего зложили жертви: Ю. Решетар $1.00; М. Сеньків, М. Костирка, В. Саврак, Ф. Калужняк, П. Берниґа, П. Стадник, О. Михальчишин по 50 ц.; А. Заблоцький, О. Ґрещак, К. Заблоцька по 25 ц. Разом $10.25, що переслано до адміністрації Свободи, котра перешле жертву п. Петрівському.

Павло Стадник.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Поклик до односільчан села Підгайчики, пов. Перемишляни.

Подаємо до відома усім, котрі перебувають в Ню Йорку і поза Ню Йорком, що ми заснували комітет будови читальні Просвіти в селі Підгайчиках.

Просять нас наші односільчани, щоби ми прийшли їм з підмогою в будові читальні. Ми односільчани зійшлись дня 20-го лютого, 1926, при 511 Іст 6. ул. до дому Івана Романова і заснували комітет, до котрого увійшли: Іван Романів, скарбник, Василь Богулевич, секретар, Віктор Яремчишин, Андрій Трач, Олекса Ґалан, контрольори.

Комітет взиває всіх, котрі живуть в Америці, щоб ніодин не відказався дати жертви на таку ціль як будова читальні. Ми повинні і маємо спомочи своєрідне село.

Як нам пише Комітет в листах, то вже почали будову. Вимурували фундамент 18 метрів довгий, 10 метрів широкий. Тому вони жадають помочі від нас з Америки.

Повставший комітет жертвував від себе як слідує: Іван Романів, Андрій Трач, Іван Трач, В. Петришин по 10 долярів; Олекса Ґалан, Виктор Яремчишин, Стефан Шолбин, Василь Шолбин, Петро Стебик муж Марії Кретів, В. Богулевич по 5 долярів.

Так ми односільчани поспішім і зробім народне діло, а колись може хтось з нас поверне з Америки та буде оглядати, як він в Америці причинився до просвітного дому.

За Комітет:
Іван Романів, касієр,
Василь Богулевич, сек.,
Віктор Яремчишин,
Олекса Ґалан,
Ан. Трач, контрольори.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Звіт з діяльности Золочівсько-Зборівського Комітету.

Ню Йорк, 19. лютого, 1926.

В осени 1923-го року виринула була гадка в обох висше згаданих комітетах вшанувати память трох героїв, розстріляних в Золочеві в місяци жовтні 1922 р. за волю українського народу, се є: М. Коваля, І. Сковиласа і О. Павлишина.

Вшанувати память тих трох, тут на вільній землі, уважали оба комітети своїм обовязком, бож згадані розстріляні походили з тих повітів і були для нас найблизші з найблизших.

За згодою слідувало діло і ще таки сеї осени оба комітети зіллялися в один, з цілю вибудувати їм в Золочеві памятник, а також щороку, в пору, коли їх розстріляно, тут в Ню Йорку відправити за них панахиду і устроювати в їх честь концерт, а весь дохід призначувати на памятник.

Після устроєння першого концерту, який приніс гарний дохід, комітет сейчас навязав писменні зносини з кількома компетентними особами в старім краю, яким піддав гадку теж там завязати подібний комітет будови памятника, а ми тут будемо старатися о дальші фонди. Однак скоро ми дістали відповідь, що тепер нема мови, щоби польська влада якунебудь будову позволила, так, що наш комітет після кількох зборів, побачивши, що мимо доброї волі свого пляну виконати не може, порішив справу понехати, а радше відложити, а зібрані гроші вислати на низше подані народні цілі в старім краю. Оба комітети розділилися знова; задержано лише уряд предсідателя і секретаря, які мають обовязок щороку скликати оба комітети для спільного вшановання памяти розстріляних, а присутні члени зобовязалися словом в тім напрямі не відказуватися від праці.

Минулого року комітет теж устроїв концерт попереджений панахидою, який однак приніс малий дефіцит.

Діяльність нашого комітету з цифрами вийде так:

Перший концерт устроєний 1923 р., про який свого часу була широка допись у Свободі, приніс чистого доходу	$225.20
Пані Бундзяк, відома добре українському громадянству зі своєї щедрости і правдивого патріотизму, після прочитання дописі про концерт, де була зазначена і наша ціль, прислала сейчас і від себе дар	11.00
Комітет устроїв розгравку парасоль, яка принесла приходу	64.00
Разом	$300.20

Розхід:

Вислано на Рідну Школу в Золочеві	$100.00
Вислано на Рідну Школу в Зборові	100.00
Вислано для голодуючих в Галичині	50.00
Вислано для матери бл. п. Павлишина	10.00
До того вчислити недобір з минулорічного концерту	23.70
Кошти пересилки гроший, листів і др.	16.50
Разом	$300.20

Комітет щиро дякує всім нашим громадянам, які своєю присутностю чи жертвами причинились до вшановання памяти розстріляних і на будуче, коли наш комітет знову буде устроювати панахиду і концерт, теж просимо о якнайчисленнійшу участь.

За Золочівсько-Зборівський Комітет:

М. Кобзістий, предс.,
Е. Ляхович, секр.
П. Гаврис, касієр.

ПОВІДОМЛЯЄТЬСЯ всіх уділовців Української Спілки Musical Rocking Chairs Co., Inc., щоби кождий уділовець зголосився під числом 358 Central Ave., Jersey City, N. J., на годину 4-ту по обіді, 13-го марта, в дуже важній справі. Рівнож повідомляємо, щоби заряд сеї Спілки приніс всі книжки Корпорації. — ЗА КОМІТЕТ: Board of Directors and Stock Holders, M. M. Rocking Chairs Co., Inc., Jersey City, N. J. 58-9

СТАРОЄГИПЕТСЬКЕ ГОРОДНИЦТВО.

До найстарших свідків городництва колишніх народів належать безперечно колірові пляни садів-огородів у гробницях старинних Єгипетян. Єгиптольогічний музей у Берліні видав гарні атляси староєгипетського городництва.

Є то знахідки у Шех абд ель Ґурна, а саме плян саду в гробниці Міннахта, плян саду в гробниці Рехмере. Оба пляни египтольоґи означують на часи володіння фараона Тутмозіса II. (около 1475. року перед Хр.). Дальше в коморі гробниці Аменемгеба найшли малюнок саду, який означують на рік 1450 перед Хр. (менше-більше від часів Тутмозіса III. до Аменофіса II.). Крім дого в гробі Енене (приблизно з 1560 р. від Аменофіса I. до Тутмозіса III.) найшли зображений сад із точним списом дерев. У списі вичислено 90 сикомор, 31 брескинь (перських яблунь), 170 дактилевих пальм, 120 дум-пальм, 5 фіґових дерев, 22 оливні дерева, 5 гранатових дерев, 12 винних лоз, 16 дерев святоіванського хліба (ріжки), 5 напека, 1 аргусова пальма, 8 верб, 10 тамаріксів і ріжні ростини, яких назви годі передати в иніш мові, як лише в египетській. Під списом ростин зображений король Енене й його жінка, в альтані. Саджавки (басейни води) зображені на цих образах на межах огороду.

На образі з часів Енене зображені поминки (свято померших) з багатими жертвами, що зложені на столах у саді. На образі саду (що походить із кбанського гробу менше-більше 18-ої династії, 16—14 століття) пізнати дуже виразно малюнки ростин і звірят. В воді видно риби, на ставі плавають качки посеред цвітучих льотосів; став окружений горбом, зарослим цвітами, а окружений дактелевими пальмами й фіґовими деревами. Правобіч у горі богиня Некрополя*) підчас торжества в гаю сикомор, як мерцям роздає страви.

Дуже гарний огород (мабуть із часів Аменопсіса II.) зображений є в книзі Іполіта Розеллі „Іль монументі дель еджіто деля Нубія". Довкола виноградника, що міститься по середині, є ще окремі городи, повідділювані живоплотами й мурами; тих огородів є шість, злучених із чотирма ставами. З будинків пізнати на малюнку два доми, два огородові павільони, окружені ріжними будинками, симетрично розділеними.

Вкінці слід ще вказати на гарний модель дому й огороду, що походить із гробниці середущої держави (2000—1700-го року перед Хр.). Переховується в музею в Каіро. Фасада дому (в дерев'яному моделі) поділена чотирма стовпами. Одною сходою ступається на діл на подвіря, засаджене деревами та зі ставком.

Вірш із тих часів (із туринського папіруса) пояснює нам, як то старинні Єгиптяни любувалися в садівництві. Це старовинне письмо розказує таку веселу ідилю:

„Маленька сикомора, що вона посадила її своєю рукою, забирається розказати, а слова її солодкі наче мід патока. Гарне є її листя, а зеленійші як листки папіруса є її листки. Вона прикрашена овочами, червонійшими від рубіна, а наче маляхіт її зелене цвіття. Для дочки старшого садівника вкладає вона в руки малого дівчатка лист і каже їй спішити до любого приятеля. До нього каже вона: Прийди, любий, побудь у гарному саді, весела є твоя садівничка. Ходи в тінь й святкуй цей день а також і завтрішній, будь під гущею того листя. Щасливо сидить з правого її боку любий. Вона слухає солодких слів його, вони манять її. — Що я й не бачила би — каже сикомора — я мовчалива, не виговорю".

Цей вільний переклад не зашкодить доповнити слідуючим віршом із иншого папіруса. Дівчина співає:

„Червоний гложе, на вид вінка твого цвіття, румяніють мої лиця. Я твоя перша сестра тай я з тобою в огороді, в ньому плекаю пестрі цвіти і дивно пахуче зілля. Милий ти є, ставочку в огороді, що його викопали мої руки. Ах, гарна містино, де ми весело похожали, коли моя рука в твоїй руці. Серце моє повне радости, коли я разом із ним ходжу".

До тої старинної лірики слід додати вісти про городництво Єгиптян із книжки Шарля Жорета „Les Jardins dans l'ancienne Egypte". Високо розвинене городництво народу, що тому 4—5 тисяч літ жив над Нілем, завдячувало свою славу оселям, поперетинаним каналами, що з правила були симетричні. Тінисті дерева й охолоджуючі були конечні у цьому жаркому краю. Похилими, обмурованими берегами вели сходи до басейнів, по яких плавали ґондолі. лі. На деяких штукатурних**) малюнках зображені кораблі кермовані нера вольних птахів, чорото-вітрильники, на волі посесів, очерету й папірусів. Довкола басейнів стоять цвіти засаджені у глиняних вазонках і дерева у ведрах. Ростини посаджені у ритмічному порядку, кіоски уґруповані, таксамо і хідники в алеях, хідники з колюмнами, мури й ворота. На образі із Теб бачимо дві входові брами, одна обсаджена ґранатовими яблунями, а друга обросла виноградом. Перед тою другою брамою стіл із дарами. Замітне, що фараонські мистці товариське життя представляли все в саді, а не в середині дому.

Найвисшою жертвою для богів єгипетської шляхти був сад. І так у єгипетських папірусах сказано, що Рамзес III. богам присвятив 514 храмів-гаїв, садів і парків. Єгипетська шляхта суперничала, щоби дорогий ростинний матеріял спроваджувати до краю з найдальших сторін. Побіди короля Олександра й оснування грецьких династій в Сирії й Єгипті внесли чужі елементи у величаву культуру Єгипту. Замилування до заграничних ростин й поступ в аґрономії завдячував Єгипет полководцям і маючим офіцирам, яких обдаровувано землею. Вони вихіснували знання здобуте за границею.

Про замилування до дослідів оповідають літописці королеві Гаджепзут, яка жила 300 літ перед Рамзесом III. Вона веліла привезти кораблями до столиці з краю поза Червоним морем 31 зеленіючих кадильних дерев. Дерева ці засадили на місці в великі ведра, щоби краще можна було їх перевезти. Инші князі наслідували пізнище це сміливе підприємство — отже все вже було на цьому світі, що нинішні огородники називають чудом.

Слід ще згадати написи понад входовими брамами. Так, примір, один будівничий написав над своєю брамою: „Атоне, ти вседержителю життя, дай, щоби я ввійшов як суджений, а вийшов як коханий". Один священик написав над своєю городовою брамою: „Ти сонце, я жию споглядаючи на тебе, мені ведеться, коли зважаю на твою славу".

Багато бажань померших, які заховалися до наших часів, похожі на отсю молитву-прохання: „Після моєї смерти хочу ступати по саді, що лежить на заході й охолоджуватися під моїми сикоморами й радісно глядіти на мої зеленіючі ростини". Із документів, які недавно віднайшли, коли їх відчитають учені, певно неодно дізнаємося про садівництво й огородництво Єгиптян, про культуру хліборобства.

Вкінці слід згадати, відкіля Єгиптяне спроваджували всі ці дерева до своїх садів. Морвові дерева, мигдалеві дерева, черешні, брескині й груші приписують імпортови Птолемеїв. Оливне дерево достарчував канаанський край. Плянтації яблунь на змеліорованих ґрунтах над Нілем закладали за Рамзеса II. (з19-ої династії). Берести (вязи), липи, дуби садили цілими гаями довкола Теб. Ті три останні дерева і лавр спроваджували Єгиптяне з грецьких островів.

Краєвими деревами Єгипту були: дум-пальми, дактилеві пальми, фіґові дерева (сикомори — дикі фіґи), виноград, святоіванський хліб, ґранатові яблуні, арґусові пальми, тамарікси й верби. Червоні, білі, сині, рожеві льотоси, очерети й папіруси то краєві, египетські водні й набережні ростини. Споміж цвітів старинного египетського городу (на основі останків вінців і малюнків) слід згадати такі: тацети, геліотропи, сирійські нарцизи, цельозії, левкої, епільобії, яловець (можевельник), смолисті гвоздики, блавати (васильки), маки й стокроті. В часах упадку впроваджено: мірт, центифолієву рожу, ясмин і цибулькові цвіти. Цвіти в вазонках і ґірлянди служили для прикраси домів, для вшанування покійників і для релігійних обрядів.

М. Л—ий.

*) Некрополе (по грецькп некрополіс) місто померших, цвинтарища старинних міст; найславнійші египетські в Мемфісі й Тебах і струрійські.

**) Штукатура (від італійського слова stucco), виправа на стінах з ґіпсу (мягкого, пізнійше твердого), вапна й піску й архетектонічні прикраси.

Р. Л. СТІВЕНСОН.

ОСТРОВ СКАРБІВ.

ЧАСТЬ ПЕРША.

(6)

(Продовження)

— Мамо — кажу — беріть все та втікаймо, — бо я вже певний, що замкнені двері викличуть підозріннє у сліпого і на нас злетить цілий рій шершенів. Який я був рад з того, що замкнув двері на засувку, ніхто собі й не уявить того, хто не видів страшного сліпцуна.

А моя мати, хоч і як була перепуджена, не хотіла ані феника взяти більше, але й не менше, як їй належалося. Вона сказала, що до самої години ще далеко, і що вона сама зробить собі право, та ще й мене намавляла, аж ми з тої сторони, як горб, зачули довгий, глухий свист. Того було вже нам досить, ба, більше як досить.

— Беру, що маю, — сказала вона і схопилася.

— А щоби не було за мало, то я ще й отсе возьму — сказав я і вхопив пачку обшиту в полотно напущене оливою.

В тій же хвили пустилися ми, лишивши свічку коло скрині, напомацьки долі сходами, а відтак отворили двері і вибігли на двір. Та й ані на хвильку за борзо не вибралися ми. Довкола нас зробилося було вже зовсім ясно, а місяць освітив був вже горбоватий край по обох сторонах і лиш в долині перед господою нависла була темна мрака, що вкривала перші кроки нашої втечі. Ми мусіли вийти на місце, освітлене місяцем, ще заким уйшли половину дороги до села Вже. доходив до нас голос якихсь поспішних кроків, а коли ми оглянулися, показалося нам світло, що хиталося то сюди то туди і зближалося з великою скорістю, знак — що то хтось з надходячих несе ліхтарню.

— Бери, дитинко, гроші — сказала до мене мати — бо я зімлію.

Щось гіршого не могло нам статися. Тож то я проклинав брак відваги наших сусідів, а в душі робив моїй матери докори за її честь і захланність, за її давнійшу безпримірну смілість а теперішну слабосильність! На щастє опинилися ми як раз коло малого моста, де вона нараз зітхнула і упала на землю. Не знаю, звідки взялася у мене така сила, але мені удалося затягнути її, хоч не конче делікатно, аж на край берега, а звідтам кілька кроків під міст. Більше не міг я зробити, бо міст був занадто низький і ми не моглиби були инакше, як лиш рачки лізти дальше. Там настільки далеко від господи, що ми ще могли чути, що там діялося, мусіли ми на якийсь час остати і чекати що дальше буде.

Глава пята.

Конець сліпого.

Моя цікавість була більша як страх і я не сидів на місці, лиш поліз знову на беріг і сховався там у густі корчі так, що висунув лиш голову і міг добре видіти гостинець аж до самих дверий нашої хати. Ледви що я опинився на новім місці, як вже і зявилися наші вороги. Було їх сім чи вісім мущин, котрі збігалися з великим поспіхом, а попереду них біг один, що ніс ліхтарню і показував дорогу. Трох з них бігло, взявшися за руки, а я навіть серед мраки пізнав, що середним з них був той сліпий жебрак. В найблизшій хвили голос його переконав мене, що я не помилився.

— Виважіть двері!— крикнув він.

— Так, так, пане!— відповіло двох, чи трьох, і пустились тепер вихрами до „Адмірала Бенгова", але пристанули, як би здивовані тою несподіванкою, що двері були отверті. Але лиш через хвильку постояли, пошептали щось з собою, а сліпий видав знову свої прикази. Голос його став пискливійший, як колиб його взяла скажена лють.

— До середини, до середини! кричав він і кляв їм, що вони так поволи беруться до діла.

Чотири, чи пять з них зараз так зробило, а два лишилися перед хатою коло сліпого. Знову настала перерва, відтак роздався голос здивовання, а хтось крикнув з хати на двір:

— Бил неживий!

Сліпий закляв їм знову за їх повільність.

— Ви нероби, перешукайте його! Кількох з вас нехай іде зараз на гору і зносить скриню! — крикнув він.

Я чув навіть, як вони бігли по наших старих сходах, так, що аж ціла хата від того трясслася. Але зараз опісля роздалися знов голоси здивування; в комнаті капітана отворено вікно з лоскотом, при чім розбилася шиба, і якийсь чоловік вихилився з него цілою горішною частю тіла.

— Пю — крикнув він до сліпого жебрака на улиці — хтось нас вже випередив і поперевертав в скрини все до гори ногами.

— А гроші? — крикнув Пю.

— Гроші є.

Сліпий закляв грошам.

— А спадщина по Флинті? — крикнув він.

— Нігде її не видко — відповів той чоловік.

— Чуєте ви тут на долині, може має її Бил при собі? — відозвався сліпий знову.

На ті слова показався в дверах господи якийсь другий хлописько, що видно лишився був на долині, щоби перешукати тіло капітана.

— Нема нічого — сказав він. — Хтось вже перед тим повипрятував кишені Била.

— То тоті прокляті властителі господи — той хлопчище те зробив. Шкода, що я йому очий не вибрав! — крикнув сліпий Пю. Вони були тут ще перед хвилею — кілька мінут тому назад були двері ще замкнені. Розбіжіться, хлопці, і пошукайте їх.

— Правду кажеш, вони лишили тут навіть запалену свічку — сказав той хлописько у вікні.

— Розбігайтесь і шукайте їх! Але поки що переверніть ще хату до гори ногами! — сказав Пю знову і стукнув палицею об землю.

Відтак зробився в нашій господі великий крик. Хтось бігав тяжкими кроками то сюди то туди, меблі тріщали, виважувано двері, так що аж лоскіт відбивався об скали. Наконець повиходили ті люти один за другим на улицю і там сказали, що нас не можна нігде знайти.

Саме в тій хвили роздався той сам свист, що вже налякав був мою матір і мене; його чути було десь далеко, але сим разом раз по раз. Перед тим гадав я, що то сліпий має якусь коли можна так сказати, трубку, котрою скликує своїх людий до нападу, але тепер змірковував я, що то знак зпоза тої сторони горба, котра звернена до села, а котрий мав остерегти буканірів перед грозячою їм небезпекою.

— Дірк дає знову знак о собі — сказав він. — Два рази! Мусимо тепер виноситися, товариші.

— Виноситися ти, падлюко! — кричав Пю. Дірк був здавен давна боягузом і дураком — не слухайте його. Вони мусять бути десь тут недалеко, витягніть лиш руки до них! Розходіться, собаки, і шукайте за ними. Ой коби так у мене були очи!

По сих словах двох з тих розбишаків стали розглядатися за нами, але, як мені здавалося, не робили того охотно. Прочі станули на вулици і самі не знали, що їм робити.

— Ото дурноваті! Ви моглиби стати такими богатими як королі, якби ви знайшли ту пачку, а не хочете мене слухати. Ані один з вас не важився приступити до Била, а я те зробив — я, чоловік сліпий. Задля вас мусів я позбавитися щастя і стати бідним, нужденним жебраком, котрого на рум не стати, коли тимчасом міг я їздити каритою! Колиби ви мали хоч тільки відваги, що червак в корабельнім сухарі, то ви би їх ще зловили.

— Досить, Пю, маємо прецінь дубльони!— відворкнув один з них.

— А може вони ту пачку сховали — сказав другий.— Бери, Пю, золоті юрці, та не лайся як стара баба, що продає рибу!

Пю так розлютився їх опором, що в злости став бити палицею на всі боки, при чім неодного таки добре засягнув.

Зачіплені відплачувалися йому в десятеро гіршою лайкою, стали відгрожуватися, але надармо силувалися вирвати йому палицю з рук.

Та суперечка мала нас уратувати, бо коли вони так ще сварилися, задудніло з горба коло села від коний, що гналися чвалом. Майже рівночасно гримнув хтось з противного боку з пістолета. То був очевидно послідний знак остороги, бо буканіри нараз завернули і розбіглися на всі сторони, одні пустились до моря, другі почерез горб і т. д., так, що до пів мінути нікого вже з них не було видко, лиш один Пю лишився. Лишили його самого одного, вже не знаю, чи зі страху, чи з мести за те, що він їх ганьбив і бив палицею. Його взялася розпука і він шукав палицею дороги на гостинці та при тім кликав своїх товаришів. Наконець взявся в злу сторону і біг саме попри мене простісенько як до села.

— Джан, чорний псе, Дірку — так кликав він і наводив при тім ще й инші імена. — Чейже не лишите, товариші, старого Пю самого, вашого любого приятеля, старого Пю!

В сій хвили показалося при світлі місяця на горбі чотирох чи пятьох людий на конях, що гнали повним ґальопом з горба в долину. Коли Пю почув той тупіт, крикнув на весь голос і завернув та біг простісенько до рова, в котрий і упав стрімголов. Однакож в тійже хвили схопився знову на рівні ноги і пустився бічи, але вже таки зовсім не знав куди і дістався під коня на самім переді.

Їздець хотів його ратувати, але надармо; з страшенним криком упав Пю на землю і чотири копита потолочили його. Він ще раз перевернувся, обернувся лицем до землі і вже відтак не рухався.

Я вибіг з моєї криївки і кликнув на їздців. Перепуджені тою пригодою, спинили вони свої коні й я тепер побачив, хто вони. На самім заді побачив я того хлопця, що його післали з села до д-ра Лайвезі, а другі то були урядники митові, яких він стрітив по дорозі і з якими саме назад вертав. Чутка, що зявилися пачкарі, дійшла була, бачите, і до страшного надзирателя Данса, а те спонукало його, що він зараз виїхав і тому моя мати і я завдячували своє життє.

(Далі буде).